

BÖLGESEL KALKINMA

Doç. Dr. Nuri YAVAN

Ankara Üniversitesi
Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
Coğrafya Bölümü
Beşeri ve İktisadi Coğrafya Anabilim Dalı
nuri.yavan@ankara.edu.tr

Türkiye'de Bölgesel Kalkınma Politikasında Kullanılan Araçlar

- ▶ Bölge Planları (Bölgesel Gelişme Projeleri),
- ▶ Kırsal Kalkınma Projeleri
- ▶ Kalkınma Ajansları
- ▶ Bölgesel Kalkınma İdareleri ve Eylem Planları/Programları
- ▶ AB Destekli Bölgesel Kalkınma Programları
- ▶ Kalkınmada Öncelikli Yöreler (KÖY) Politikası Uygulamaları
- ▶ Bölgesel Teşvik Sistemi

Türkiye’de Uygulanan Bölgesel Kalkınma Politikalarında Kullanılan Araçlar

- Bölge Planları (Bölgesel Gelişme Projeleri),
- Kalkınmada Öncelikli Yörelere (KÖY) Politikası Uygulamaları
 - Kamu yatırım tahsislerinde öncelik,
 - Özel sektör teşvikleri,
- Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) ile Küçük Sanayi Siteleri (KSS),
- Kırsal Kalkınma Projeleri,
- Doğu ve Güneydoğu Anadolu’nun gelişmesine yönelik Eylem (Aksiyon) Planı ve Acil Destek Programları:
- Bölgesel Eylem planları/programları: GAP, DOKAP, DAP ve KOP Eylem Planları
- AB Destekli Bölgesel Kalkınma Programları (2004’den günümüze)
- ▶ KÖYDES, BELDES, SODES
- ▶ AB Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA I ve II) Programı ve Destekleri

Yerel/Bölgesel Kalkınmada Kullanılan Araçlar

1. Ekonomik Kalkınmada Yönetim Araçları

- Bölgesel Gelişme Planları
- Bölgesel Teşvik Mekanizmaları
- **Bölgesel Kalkınma Ajansları**

2. Altyapı Araçları

- İş İnkübatörleri
- Teknoloji Merkezleri

3. İçsel Potansiyeli Harekete Geçirici Araçlar

- Girişimciliğin Desteklenmesi
- Kümelenmeler

4. Girişimciye Dönük Araçlar

- Danışmanlık
- Tek Durak ofisleri

5. Finansal Araçlar

- Risk Sermayesi
 - Kredi Garantileri
 - Mikro Kredi
-

Türkiye’de Yerel/Bölgesel Kalkınmaya Yönelik Çabalar ve Projeler

- **22 Mayıs 1957;** Bölgesel kalkınma ile ilgili ilk proje Muğla’nın Köyceğiz ilçesi. (Ziraat, orman, sanayi, ticarî ve sosyal kalkınma faaliyetleri)
- **Entegre Bölgesel Gelişme Projeleri (1960-)**
Doğu Marmara, Zonguldak, Çukurova, Keban, Antalya bölgesi projeleri hayata geçirildi.
1980; Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP), Doğu Anadolu Projesi (DAP), Doğu Karadeniz Bölgesi Gelişme Projesi (DOKAP), ZBK, Yeşilirmak gibi bir dizi proje uygulamaya konmuştur.
- **Sanayi Altyapı Uygulamaları (1960-)**
(Organize Sanayi Bölgeleri ve Küçük Sanayi Siteleri)
- **Kalkınmada Öncelikli Yörelere Politikaları (1968-)**
(Yüksek Planlama Konseyi kararı ile belirlenmiştir ve 49 il & 2 ilçeyi kapsamaktadır, Ülke yüzölçümünün % 55’ini ve toplam nüfusun % 36’ına etki etmektedir.)
- **Kırsal Kalkınma Projeleri (1970-)**
(Çorum-Çankırı, Erzurum, Bingöl-Muş, Yozgat, Ordu-Giresun) (Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi 04.02.2006 tarih ve 26070 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır)
- **İl Gelişme Planları (1996 sonrası)**
Bolu, Diyarbakır, Düzce, Hakkari, Mersin, Sinop, Sivas ve Van

Türkiye’de Yerel/Bölgesel Kalkınmaya Yönelik Çabalar ve Projeler

■ Köylerin Alt Yapısının Desteklenmesi Projesi (KÖYDES)

Bu proje kapsamında 2005 yılında 200 milyon YTL, 2006 yılında ise 2 Milyar YTL doğrudan Köylere Hizmet Götürme Birliklerine aktarılmıştır.

■ Belediyelerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi (BELDES)

2515 Belediyeyi kapsamakta ve 2007 bütçesi 300 milyon YTL

■ 3194 sayılı İmar Kanunu ve Yönetmelikleri

■ 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu

Hazırlanan Stratejik Planlar

■ Yerel Yönetimler Reformu

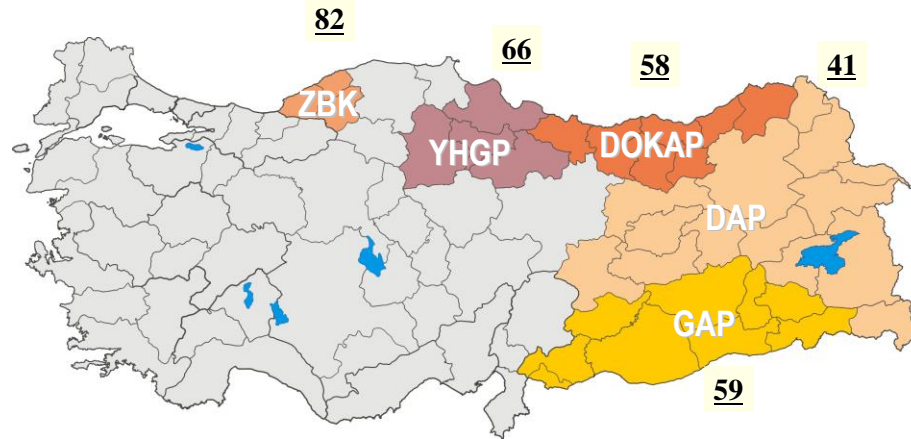
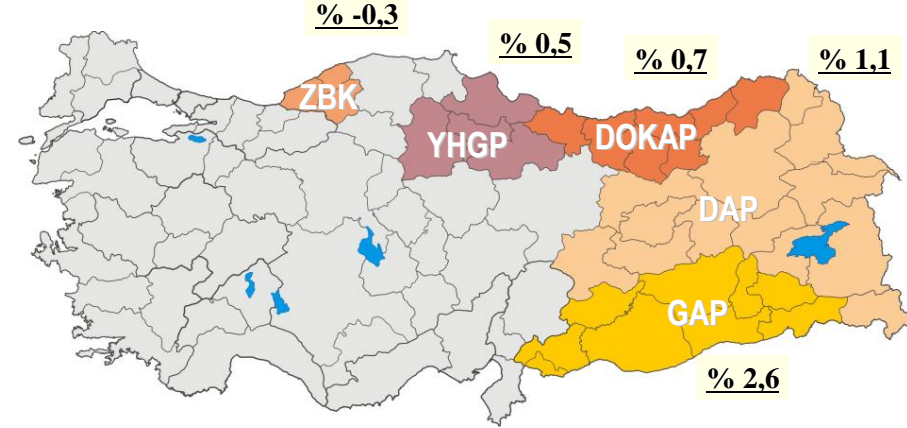
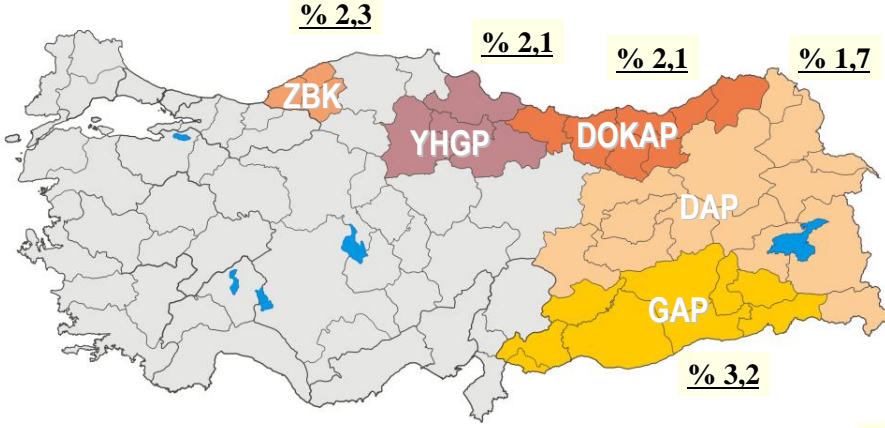
Büyükşehir Belediye Kanunu, Belediye Kanunu, İl Özel İdaresi Kanunu ve Mahalli İdare Birlikleri Kanunları yasallaştı ve uygulamaya konuldu

Hazırlanan Bölge Planları ve Sonuçları

Türkiye'de Yıllık Ortalama GSYİH Büyüme Hızı: %2,8 (1987-2001)

Türkiye'de Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı: % 1,9 (1990-2000)

Türkiye'de KBGSYİH: 100 (1987)

► Bugüne kadar hazırlanan 9 Bölge Kalkınma Planından, GAP dışındakilerin uygulanması ne yazık ki mümkün olamamış ve arzu edilen başarı sağlanamamıştır.

AB Destekli Bölgesel Kalkınma Programları

- **GAP Bölgesel Kalkınma Programı**
- **Interreg III/A Yunanistan-Türkiye Programı**
- **Bulgaristan-Türkiye Sınır Ötesi İşbirliği Programı**
- **Doğu Anadolu Bölgesel Kalkınma Programı (DAKP)**

Bitlis, Hakkari, Muş, Van

- **Bölgesel Kalkınma Programları (32 İl)**

Samsun, Kastamonu, Erzurum

Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars

Sivas, Kayseri, Yozgat

Karaman, Konya

Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli

Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize ve Trabzon

Çankırı, Kastamonu, Sinop

Amasya, Çorum, Samsun, Tokat

Bayburt, Erzincan, Erzurum

Bölgesel Kalkınma Programları

- Bölgesel kalkınma için yeni bir bakış açısı ve operasyonel bir destek mekanizmasının geliştirilmesi,
- Yerel kalkınma girişimlerinin harekete geçirilmesi,
- Kalkınma alanında farkındalık ve sahiplenmenin yükseltilmesi, kurumsal kapasitenin ve insan kaynaklarının geliştirilmesi,
- Yerelde AB standartlarında proje hazırlama ve yönetme kapasitesinin desteklenmesi,
- Yapısal Fon uygulamaları öncesinde pratik birikim elde edilmesi ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesi,

Bölgesel Kalkınma Programları

Ön Ulusal Kalkınma Planı'nda, Türkiye'nin 26 Düzey 2 Bölgesinden sosyoekonomik gelişmişlik açısından görece az gelişmiş olan 12 Düzey 2 Bölgesi öncelikli olarak belirlenmiştir.

Anılan bölgelerde bölgesel kalkınma programları hazırlanarak uygulanmaya konmuştur. Bu kapsamda; AB MEDA fonundan desteklenen Doğu Anadolu Kalkınma Programı (DAKP), GAP Bölgesel Kalkınma Programı, TR82, TR83 ve TRA1 Düzey 2 Bölgeleri Kalkınma Programı ve TRA2, TR72, TR52 ve TRB1 Düzey 2 Bölgeleri Kalkınma Programında proje teklif çağrıları sonuçlanmış, TR90 Düzey 2 Bölgesi Kalkınma Programında ise teklif çağrısı süreci başlamıştır.

Söz konusu programların temel amacı bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarının azaltılması olarak belirlenmiş ve programların öncelikleri bu doğrultuda tanımlanmıştır. Temel öncelikler yerel kalkınma inisiyatiflerinin desteklenmesi, sosyal kalkınma, tarım ve kırsal kalkınma, KOBİ'lerin geliştirilmesi, turizm ve çevre, kültürel mirasın korunması ve küçük ölçekli altyapının geliştirilmesi olarak belirlenmiştir. Uygulanan proje teklif çağrıları ile bu alanlarda yerel yönetimler, STK'lar, KOBİ'ler ve çiftçi grupları tarafından hazırlanan projeler desteklenmiştir.

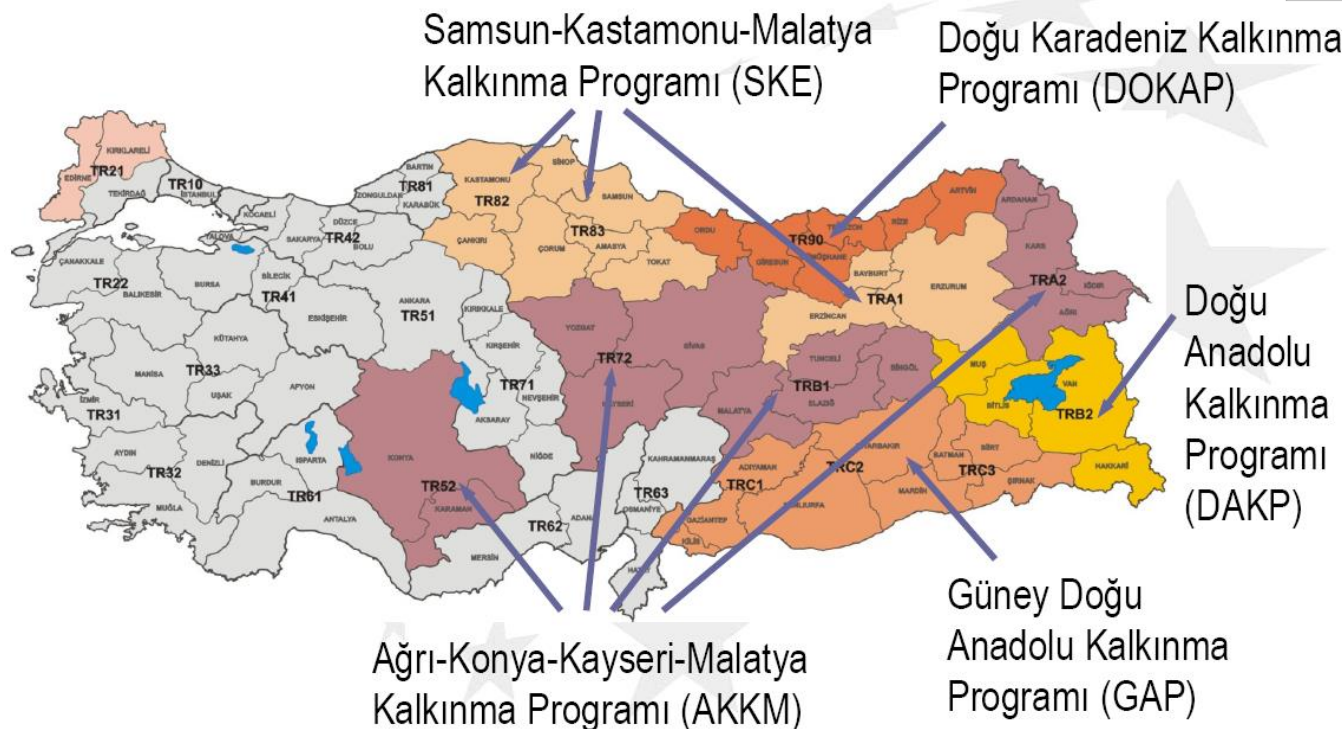
Bölgelerin rekabet edebilirliğinin artırılması açısından programlar değerlendirildiğinde, program bütçeleri çok kısıtlı olmasına rağmen, bölge aktörleri arasında kalkınma açısından önemli bir farkındalık oluşturulduğu, proje üretme ve yönetme bakımından kurumsal becerilerin ve insan kaynakları kapasitesinin geliştirilmesine büyük katkıda bulunduğu ve önümüzdeki dönemde uygulanacak programlar için hazırlıkları kolaylaştıracak asgari tecrübe birikiminin geliştirildiği söylenebilir. Kaynakların çok sınırlı olması ve programların çok geniş ve ülkenin en geri kalmış bölgelerinde uygulanması nedeniyle, farklı ihtiyaçlar göz önünde bulundurulmuş, yenilikçilik ve Ar-Ge gibi konulardan ziyade temel altyapının ve kapasitenin oluşturulmasına öncelik verilmiştir.

Bölgesel Kalkınma Programlarının Kapsadığı İller ve Uygulama sonuçları:

Hibe Programları:

- GAP Bölgesel Kalkınma Programı (2000)
- Doğu Anadolu Bölgesel Kalkınma Programı (2001)
- Samsun-Kastamonu-Erzurum Bölgesel Kalkınma Programı (2003)
- Ağrı-Konya-Kayseri-Malatya Bölgesel Kalkınma Programı (2004)
- Doğu Karadeniz Bölgesel Kalkınma Programı (2005)

Program	AB Katkısı (Milyon €)	TR Katkısı (Milyon €)	TOPLAM (Milyon €)	Proje Sayısı
GAP	44	3	47	125
DAKP	45	-	45	309
SKE	40	12,33	52,33	396
AKKM	70	20,67	90,67	509
DOKAP	18	6	24	213
TOPLAM	217	42	259	1552

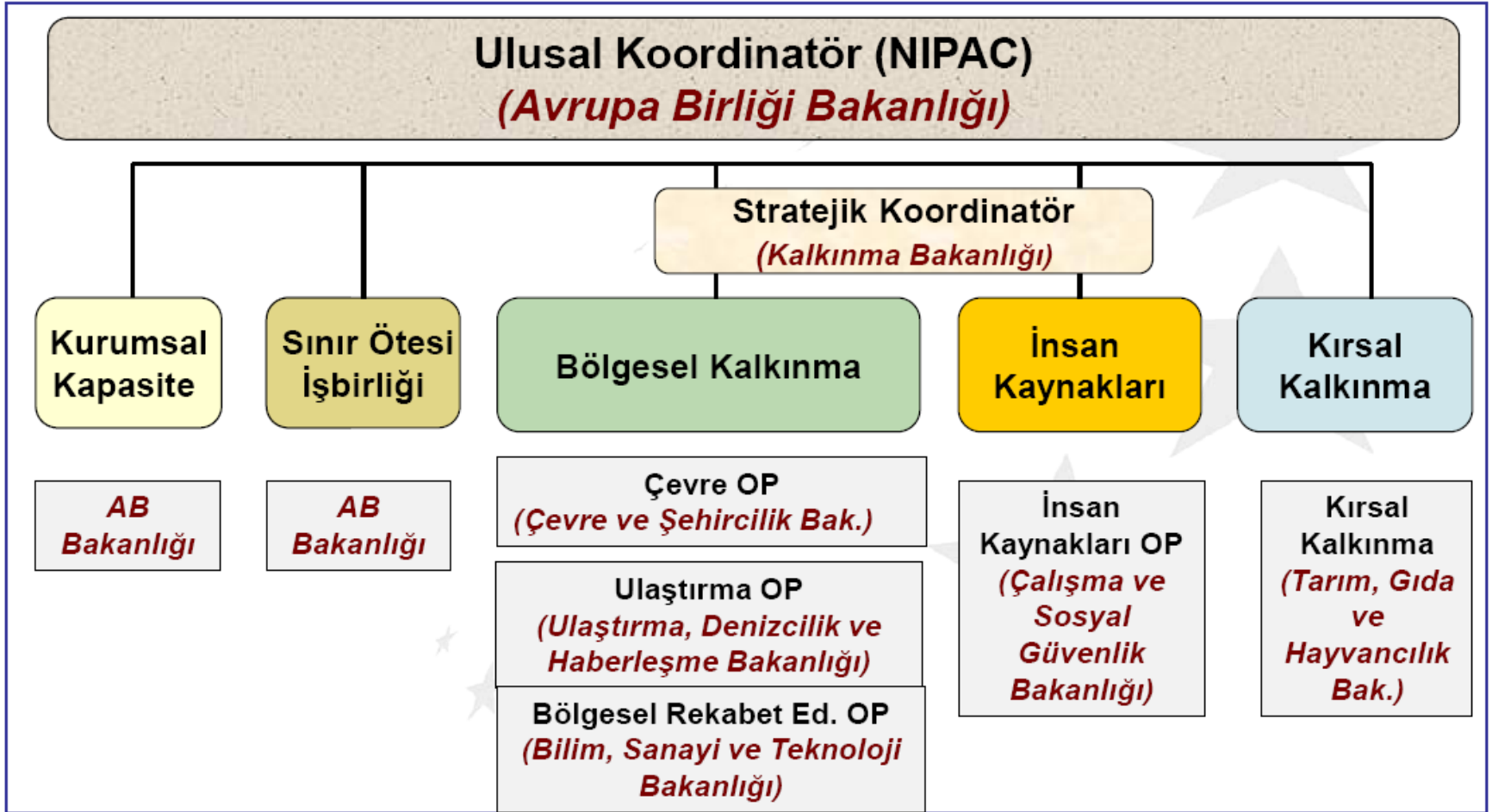

AB Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA-*Instrument for Pre-Accession*) Programı ve Destekleri

- ▶ AB'nin aday ülkelere sunduğu finansal/mali destek mekanizmasıdır. Bu mali desteklere “**Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA)**” adı verilmektedir.
- ▶ **IPA I Döneminde Desteklenen Sektörler: 2007-2013 dönemi**
 - ▶ I-Kurumsal Kapasite
 - ▶ II-Sınır Ötesi İşbirliği
 - ▶ III-Bölgesel Kalkınma
 - ▶ IV-İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi
 - ▶ V-Kırsal Kalkınma
- ▶ **Stratejik Çerçeve Belgesi** - IPA III ve IPA IV Bileşenlerine yönelik mali yardımlara ilişkin çerçeve belgesi -
- ▶ **Operasyonel Programlar (OP)** aracılığıyla finansman kullanımı... (Çok yıllık programlama ve bütçe + sektör ve bölge öncelikli + proje havuzu)
- ▶ **Yapısal Fonlar ve Uyum Fonu için öncü**

5 Öncelik

IPA kapsamındaki Operasyonel Programların (OP) ana bileşenleri ve uygulayıcı kurumları (2007-2013)

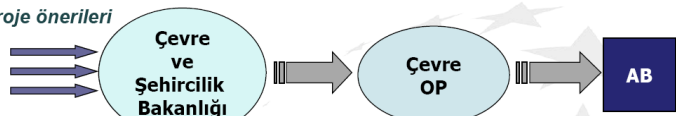
Türkiye'nin IPA Bütçesi

Milyon €

IPA Bileşenleri	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
I Geçiş Dönemi Desteği ve Kurumsal Yapılanma	256,7	256,1	239,6	211,3	228,6	233,9	238,3
II Sınır Ötesi İşbirliği	2,097	2,875	3,049	9,587	9,779	9,975	10,174
III Bölgesel Kalkınma	167,5	173,8	182,7	238,1	293,4	367,8	378
IV İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi	50,2	52,9	55,6	63,4	77,6	89,9	96
V Kırsal Kalkınma	20,7	53	85,5	131,3	172,5	197,9	213
Yıl Bazında Toplam Tahsisat	497,2	538,7	566,4	653,7	781,9	899,5	935,5
Toplam							4,873

Çevre Operasyonel Programı (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı)

Proje önerileri

Öncelik Alanı

- Atık Su Arıtma Projeleri
- İçmesuyu Projeleri
- İçmesuyu ve Atık Su Arıtma Projeleri
- Katı Atık Arıtma Projeleri

<http://ipa.gov.tr/TR/Sayfalar/COP.aspx>

Bölgesel Rekabet Edebilirlik Operasyonel Programı (Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı)

1. Proje Paketi

Merkezi Kamu Kurum ve Kuruluşların Projeleri	İş Geliştirme Merkezlerinin Kurulması (KOSGEB),Gıda Sektörü için İnovasyon Merkezinin Kurulması (TUBİTAK),Kış Turizm Koridorunun Geliştirilmesi (Kültür ve Turizm Bak.),Teknopark ve İnovasyon Merkezlerinin Kurulması (Sanayi ve Ticaret Bak.),Avrupa-Türk İş Merkezleri Ağının Genişletilmesi (TOBB),KOBİ'lerin Ağ Oluşturma ve İşbirliği Kapasitesinin Geliştirilmesi (DTM)	11 proje 99,4 Milyon €

2. Proje Paketi

Proje Teklif Çağrısı ile Yerelden Toplanan Projeler	Fındık Lisanslı Deposu ve Fındık Pazar Yeri Kurulması (Giresun Ticaret Borsası)Peynir Altı Suyu Tozu Üretim Tesisi (Trabzon Sanayi ve Ticaret Odası)Ardahan Yalnızçam Kış Sporları ve Yayla Turizm İyileştirme Projesi (Ardahan İl Özel İdaresi) v.b.	39 proje 244 Milyon €

3. Proje Paketi

Finansman Mühendisliği	Büyük Anadolu Garanti Fonu (GAGF) 32 Milyon €GAP Girişim Sermayesi Projesi (G43) 16 Milyon €	2 proje 48 Milyon €

4. Proje Paketi

Proje Geliştirme Çalıştayı	Gelen proje teklifleri değerlendirme aşamasındadır.	12 proje 89 Milyon €

<http://ipa.sanayi.gov.tr>

Ulaştırma Operasyonel Programı (Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı)

Demiryolu Altyapısının Güçlendirilmesi

Ankara-Hızlı Tren Hattı Köseköy-Gebze Yapım Projesi

Irmak-Karabük-Zonguldak Demiryolu Hattı Rehabilitasyon Projesi

Liman Altyapısının Geliştirilmesi

Filyos Liman İnşaatı Projesi

<http://op.ubak.gov.tr>

IPA III. ve IV. Bileşen kapsamındaki Operasyonel Programların (OP) Öncelikleri

İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı (ÇSGB)

İstihdam, Eğitim, Hayat Boyu Öğrenme, Sosyal İçerme

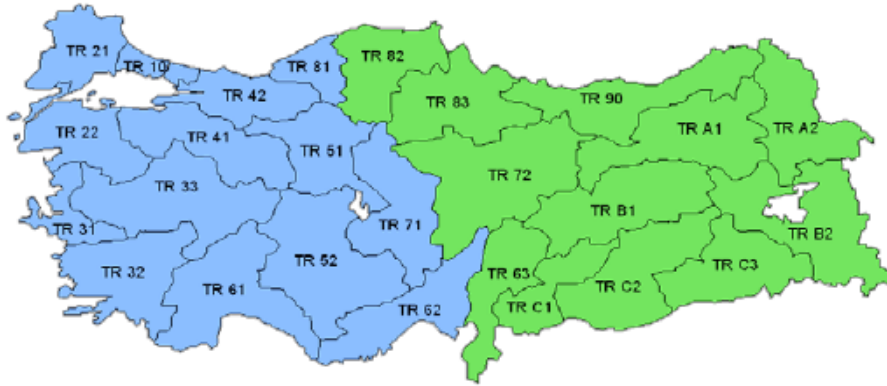
Rakamlar 2007-2011 dönemi içindir.

Projeler	Proje Sahibi Kuruluş	Bütçe (AB+Ulusal) €
Kayıtlı İstihdamın Teşvik Edilmesi Projesi	ÇSGB-Sosyal Güvenlik Kurumu	22.000.000 €
Kadın İstihdamının Artırılması Projesi	ÇSGB- İŞKUR	57.150.589 €
Hayat Boyu Öğrenmenin Desteklenmesi	Milli Eğitim Bakanlığı	30.000.000 €
Sosyal İçermenin Geliştirilmesi Projesi	ÇSGB SGK-SHÇEK- SYDGM	67.200.000 €
Genç İstihdamının Güçlendirilmesi	İŞKUR	56.000.000 €
Kamu İstihdam Servisleri	İŞKUR	19.988.236 €
Kız Çocuklarının Okullaşma Oranının Artırılması	Milli Eğitim Bakanlığı	25.647.059 €

<http://www.ikg.gov.tr>

IPA **III. ve IV. Bileşen** kapsamındaki Operasyonel Programının Coğrafi Kapsamı

- **Bölgesel Rekabet Edebilirlik OP**
- **İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi OP**

■ Kişi başına düşen milli geliri Türkiye ortalamasının %75'inin üstünde kalan Düzey II Bölgeleri

■ Kişi başına düşen milli geliri Türkiye ortalamasının %75'inin altında kalan Düzey II Bölgeleri

Düzey II Bölgesi	GSYİH'nin %75 altında kalan iller	15 Büyüme Merkezi
TRA2	Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan	Kars
TRB2	Van, Muş, Bitlis, Hakkari	Van
TRC3	Mardin, Batman, Şırnak, Siirt	Batman
TRA1	Erzurum, Erzincan, Bayburt	Erzurum
TRC2	Şanlıurfa, Diyarbakır	Diyarbakır, Ş.Urfa
TRC1	Gaziantep, Adıyaman, Kilis	Gaziantep
TR72	Kayseri, Sivas, Yozgat	Kayseri, Sivas
TR90	Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane	Trabzon
TRB1	Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli	Malatya, Elazığ
TR82	Kastamonu, Çankırı, Sinop	Kastamonu
TR83	Samsun, Tokat, Çorum, Amasya	Samsun
TR63	Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye	Kahramanmaraş

Kalkınma Ajansları:

Türkiye'deki 26 Düzey 2 Bölgesinde Yer Alan Bölgesel Kalkınma Ajansları

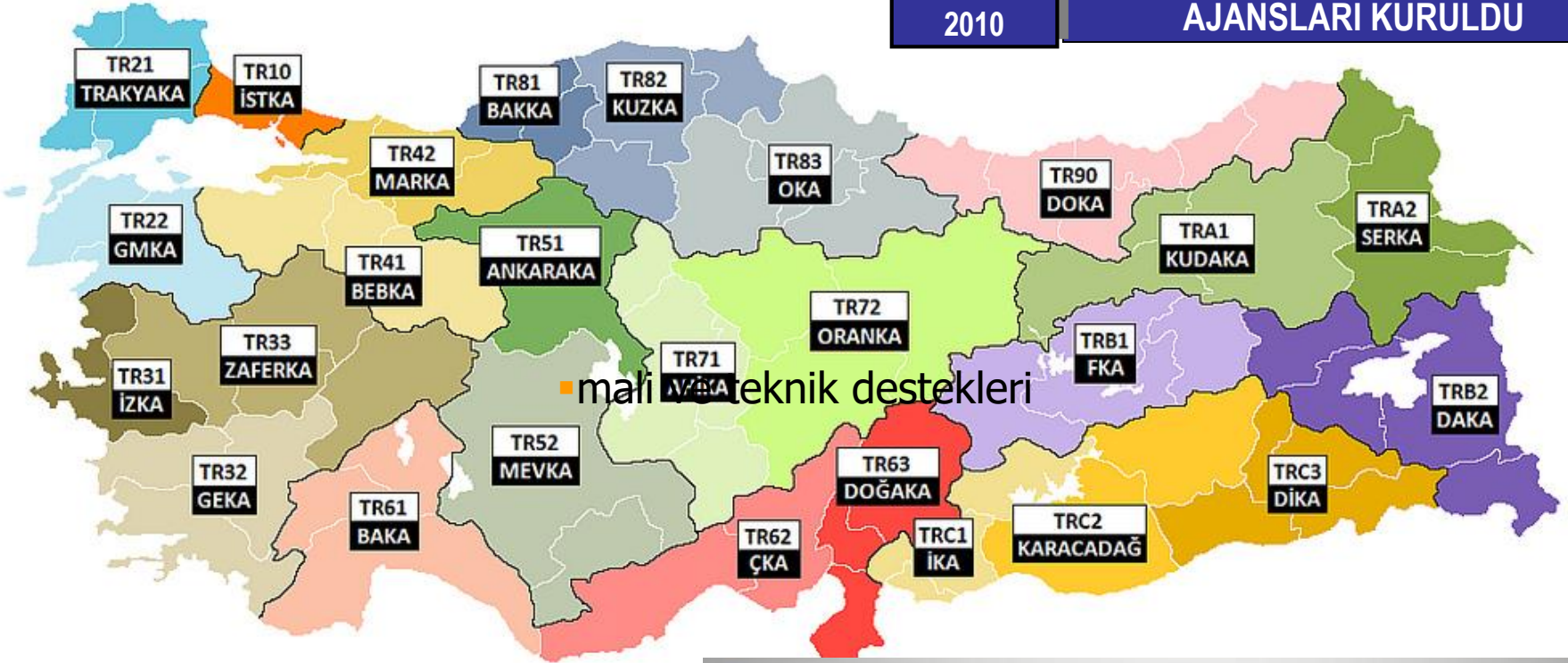
2006

İKİ BÖLGEDE PİLOT KALKINMA
AJANSLARI KURULDU

TR 31 İZMİR ve TR 62 ADANA-MERSİN

2009-
2010

24 BÖLGEDE KALKINMA
AJANSLARI KURULDU

Kalkınma Ajanslarının Temel Amaçları

- Yerelde yüksek nitelikli, teknik kurumsal yapı
- Finansman mekanizması
- Merkezi ve yerel kaynaklar dahil ajans başına ortalama 40-50 milyon TL
- Yerelde güçlü işbirliği ve koordinasyon
- Kalkınma ve rekabet politikalarında Yerel-Merkez uyumu ve politikaların daha etkin uygulanması

Bir ülkenin belli bir coğrafi bölgesi içerisindeki özel ve kamusal tüm şirketler, yerel otoriteler ile sivil toplum kuruluşları arasında işbirliği sağlayarak, o bölgenin ekonomik kalkınmasını hedefleyen ve yasal bir hükme dayanarak kurulan yapılardır.

Merkezi hükümetten bağımsız bir idari yapıda sınırları çizilmiş bir bölgenin girişimcilik potansiyelini geliştirip canlandırmak ve böylece ekonomik kalkınmaya katkı sağlamak amacıyla kurulmuş ve faaliyetlerini kamunun veya özel sektörün finanse ettiği kuruluşlardır.

Kalkınma Ajansları

Kalkınma Ajanslarının Amacı:

- “BÜYÜME-ULUSAL KALKINMA”: Bölgelerimizin potansiyellerini harekete geçirmek ve tüm bölgelerin ulusal ekonomiye katkısını en yüksek düzeye çıkarmak.
- “YAKINSAMA”: Geri kalmış bölgelerimizin kendi içinde ve diğer bölgelerle gelişmişlik farklarını azaltarak ülke ortalamasına yaklaştırmak,
- “REKABET”: Gelişmiş bölgelerimizin küresel ölçekte rekabet gücünü artırmak,
- ▶ Bölgesel kalkınma planı ve stratejilerini yapmak ve uygulamak
- ▶ Taraflar arasında işbirliğini geliştirmek
- ▶ KOBİ'leri, yeni girişimcileri, kırsal kalkınmayı, proje geliştirmeyi desteklemek ve teşvik vermek,
- ▶ **Mali ve teknik destekler vermek**
- ▶ Proje hazırlama kapasitesini artırmak
- ▶ Bölge için iş ve yatırım imkanlarını tanıtmak: Tek durak Ofisler: **81 ilde Yatırım Destek Ofisleri**

Kalkınma Ajansları - Başarılar

- Yaklaşık 1.000 kalifiye eleman
 - 26 bölgesel kalkınma planı
 - Finansal Destek Programları
 - Hibe programlarına 20.000'den fazla başvuru
 - Yaklaşık 5.000 proje desteklendi
 - Bölgesel kalkınma için yaklaşık 700 milyon € ayrılmıştır
 - 100.000 adam / gün eğitim verilmiş
 - Birçok analitik çalışma, rapor ve araştırma yayınlandı
 - 81 ilde *Yatırım Destek Ofisi kuruldu*
 - Yaklaşık 55.000 yatırımcıya danışmanlık
 - Aşağıdan yukarıya doğru kalkınma anlayışını destekleme: 10. ve 11. Kalkınma Planının hazırlanması için yerelde geri bildirim alma
 - IPA
 - Bölgesel Rekabetçilik OP - toplam bütçesi 127 m € olan 12 proje
 - İK Geliştirme OP - KA'lar operasyon faydalanıcısı olarak rol oynamış
-

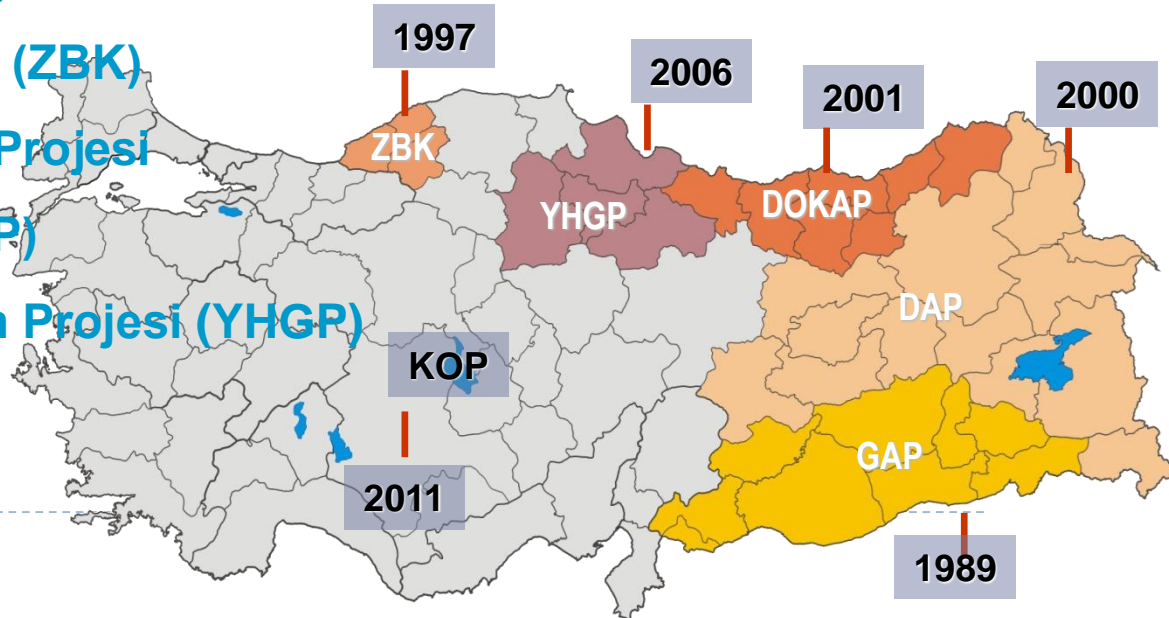
Uygulanan Bölge Planları: GAP, DOKAP, DAP ve KOP Bölge Planları ile bunların Eylem Planları

Bölge Planları

- Yerel potansiyellerin harekete geçirilmesi,
- Yerel ihtiyaç ve önceliklerin sağlıklı tespiti,
- Bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması,

Hazırlanan Bölge Planları

- Güneydoğu Anadolu (GAP)
- Zonguldak-Bartın-Karabük (ZBK)
- Doğu Karadeniz (DOKAP) Projesi
- Doğu Anadolu Projesi (DAP)
- Yeşilirmak Havzası Gelişim Projesi (YHGP)

Yıllar İtibariyle Kalkınmada Öncelikli Yöreler

Yıllar	İller	Sayı
1968	Adıyaman, Ağrı, Artvin, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Erzincan Erzurum, Gaziantep, Gümüşhane, Hakkari, Kars, Malatya, K. Maraş, Mardin, Muş, Siirt, Sivas, Tunceli, Şanlıurfa, Van	22
1969	Eklenen: Edime	23
1972	Eklenen: Afyon, Burdur, Çankırı, Çorum, Giresun, Kastamonu, Niğde, Ordu, Sinop, Yozgat	33
1973	Eklenen: Bilecik, Bolu, Çanakkale, Denizli, Kırşehir, Tokat, Uşak Çıkan: Edirne, Elazığ, Gaziantep, Malatya	36
1977	Eklenen: Kırklareli	37
1978	Eklenen: Elazığ, Gaziantep, Malatya	40
1979	Eklenen: Nevşehir	41
1980	Çıkan: Denizli	40
1981	Adıyaman, Ağrı, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Erzincan Erzurum, Gümüşhane, Hakkari, Kars, Malatya, K. Maraş, Mardin, Muş, Siirt, Sivas, Tunceli, Şanlıurfa, Van, Çankırı, Çorum, Sinop, Yozgat, Kastamonu	25
1984	Eklenen: Amasya, Artvin, Tokat	28
1990	Eklenen: Bayburt, Batman, Şırnak, Zonguldak (Merkez ve Çaycuma hariç)	32
1992	Eklenen: Ardahan, Bartın, Iğdır	35
1994	Eklenen: Karabük	36
1996	Eklenen : Kilis	37
1997	Eklenen: Aksaray, Aksaray Giresun, Kırıkkale, Kırşehir, Ordu, Rize, Nevşehir, Niğde, Trabzon, Samsun, Osmaniye	49
Mevcut Durum	Adıyaman, Ağrı, Aksaray, Amasya, Ardahan, Artvin, Bartın, Batman, Bayburt, Bingöl, Bitlis, Çanakkale (Bozcaada ve Gökçeada), Çankırı, Çorum, Diyarbakır, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Giresun, Gümüşhane, Hakkari, Iğdır, Kahramanmaraş, Karabük, Karaman, Kars, Kastamonu, Kırıkkale, Kırşehir, Kilis, Malatya, Mardin, Muş, Nevşehir, Niğde, Ordu, Osmaniye, Rize, Samsun, Siirt, Sinop, Sivas, Şanlıurfa, Şırnak, Toka, Trabzon, Tunceli, Van, Yozgat, Zonguldak	49

Türkiye'nin eski yatırım teşvik bölgeleri ve Kalkınmada Öncelikli Yörelere

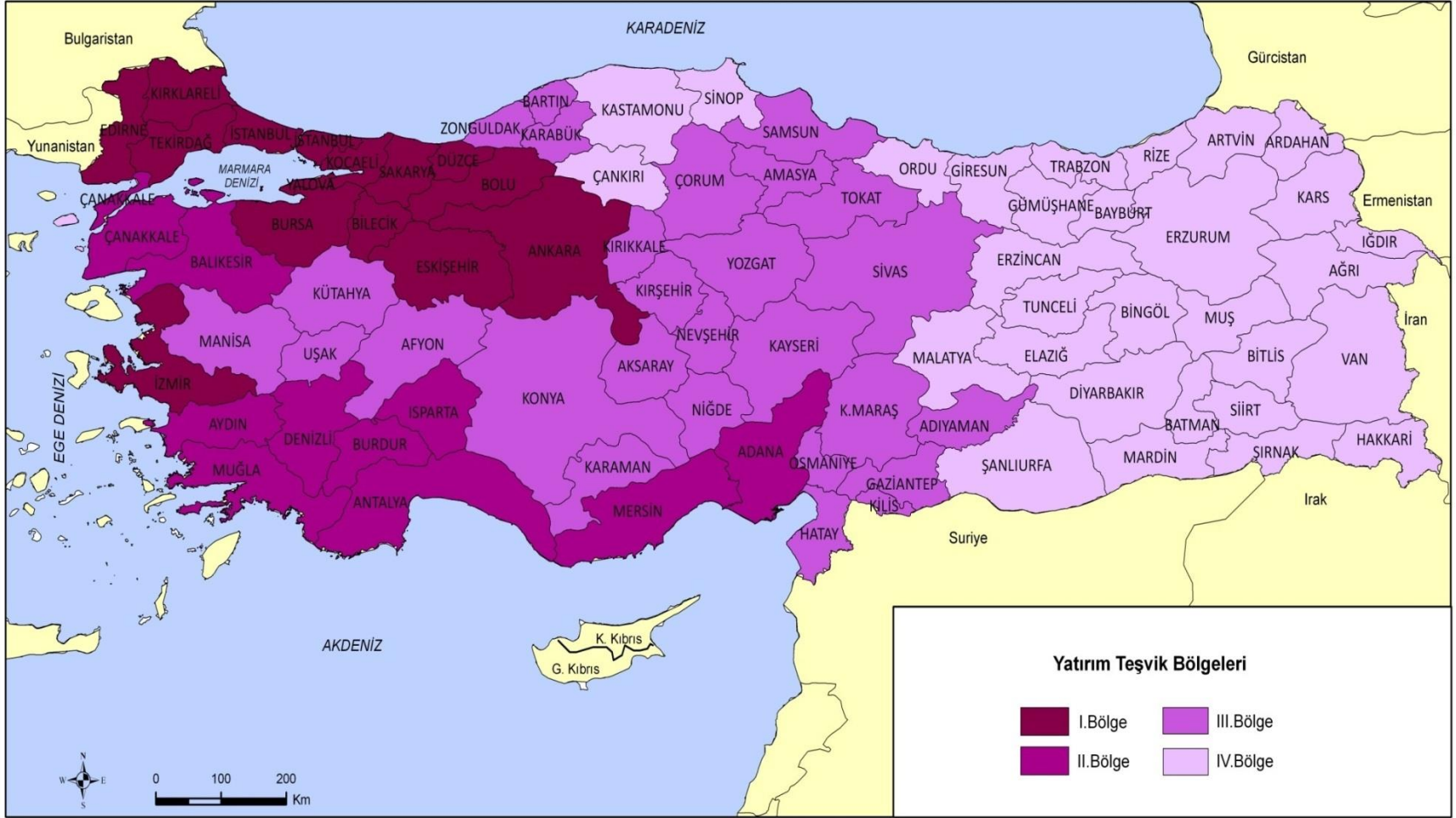
Kalkınmada Öncelikli Yöre (KÖY) Politikaları ve Sonuçları

Kullanılan Kriterler	I. Dönem (1987-1993)			II.Dönem (1994-2000)		
	KÖY İl (22 İl)	KÖY Dışı (45 İl)	I. Dönem Farkı	KÖY İl (22 İl)	KÖY Dışı (45 İl)	II. Dönem Farkı
Büyüme Hızı (%)	3,8	4,4	0,6	2,6	4,8	2,2
Kişi Başına GSYİH Endeks Değeri (Türkiye=100)	51,7	114	62,3	48,9	114,2	65,3
Ülke GSYİH'na Katkı Payı (%)	11,6	88,4	66,8	10,7	89,3	68,6

* Bu tabloda kullanılan veriler 67 il bazında hazırlanmıştır.

- Büyüme Hızı, kişi başı GSYİH ve ülke GSYİH'na katkı bakımından KÖY kapsamındaki 22 il ile, kapsam dışındaki 45 il arasındaki farkların II. dönemde kapanmayıp, daha da açıldığı görülmektedir.**

Türkiye'nin Yeni Yatırım Teşvik Bölgeleri (2009-2012)

Türkiye'nin Son Yatırım Teşvik Bölgeleri (2012-günümüz)

